

110. Monarchie

februari 2011

De monarchie staat ter discussie; de afschaffing van het koninklijk huis is terug op de agenda. Ten gunste van wie? Daarover zegt de betrokken spreker niets. Waarschijnlijk ten gunste van de spreker zelf, die een nieuwe presidentiële functie aan zijn carrière-planning kan toevoegen.

Eeuwenlang werd het leven bepaald door koningen. s Konings wil was wet. In 1215, 15 juni, werd te Windsor in Engeland geschiedenis geschreven. Sinds de toen geproclameerde *Magna Charta* staat ook de koning niet meer boven de wet. In het spoor van de Magna Charta formuleerde John Locke in 1690 zijn scheiding tussen wetgever en handhaver.

In de 19e eeuw gold de koning in Nederland als handhaver in de zin van Locke, namelijk (1) via het rechterlijke beroep op de kroon' en (2) als hoofd van de uitvoerende macht in de zin van Montesquieu.

Ad (1): Het kroonberoep kwam ten val t.g.v. het Benthem-arrest: EHRM 23 oktober 1985: het kroonberoep kon niet gelden als onafhankelijke rechtspraak; de afdeling geschillen van de Raad van State geldt echter nog wel als onafhankelijke rechtspraak (EHRM 6 mei 2003; cf. column nr. 8). Ad (2): Grondwet van 1848, art. 54: De uitvoerende macht berust bij de Koning' gevolgd door het Meerenberg-arrest (HR 12 januari 1879): de koning heeft alleen regelgevende bevoegdheid indien de wet dit uitdrukkelijk toestaat.

Anno nu wil men de koning - c.q. de koningin op de valreep - van alle staatsmacht beroven. Er is echter nog een andere mogelijkheid: We plaatsen de koning buiten de overheid-in-enge-zin, en maken hem op afstand' hoofd van de rechtsprekende macht. Dit is geen terug-naar-af want de koning maakt inmiddels allang g n deel meer uit van de uitvoerende macht; althans feitelijk niet. Ik zeg voorts op afstand' omdat hij alleen op verzoeken van heropening en van gratie kan beslissen, of, bestuursrechtelijk op een verzoek tot toekenning van een recht o.gr.v. rechtsbeginselen (denk aan verblijfsvergunningen; zie ook nrs. 17, 59, 72, 106). Die koninklijke functie lijkt me ideaal om haarklopende ambtelijke besluiten aan de kaak te kunnen stellen. Het geeft de koning - met als eventuele vervanger een ruimer bevoegde ombudsman - de gelegenheid om een eigen mening te hebben en alles te kunnen zeggen wat hij dienstig acht voor een zo harmonisch mogelijk functioneren van onze rechtsstaat. Zonder veroordeeld te zijn tot kersttoespraken en het jaarlijkse op de derde dinsdag van september napraten van ministers. De gouden koets kan bijgezet in het *Museum voor volkskunst, brood en spelen*. (Tegen betaling van 5,- mag men er twee minuten in zitten; i.v.m. slijtage en invoelen in koninklijke toestand z nder te bewegen, zwaaien uitgezonderd. Met lakei 2,- extra. Idem met getrokken sabel 10,-.)

Men zal mij niet serieus nemen. Geeft niet, we zullen toch eerst een atavisme als de ministeriële verantwoordelijkheid' moeten afschaffen en daar zal met al die machts- en media-getrainde 4-jarige televisiehelden in de Kamer nog genoeg tijd mee heengaan. Nu snoeren zij Hare Majesteit de mond zodat zij (over Afghanistan) niet eens had mogen zeggen: Het zal moeilijk zijn.' (WikiLeaks-nieuws van 14 januari) Maar we moeten wel iets doen.' Het is trouwens onwaarschijnlijk dat H.M. niet meer zei dan dat; de rest was voor de VS wellicht niet bruikbaar. Wapens zegt u? Verschijnselbestrijding? En op de lange termijn? Nog meer terroristische aanslagen? Er zijn ook *opbouworganisaties* zoals *Artsen zonder grenzen* en *Healthnet*; en we kunnen uitwisselingen organiseren en studiebeurzen verstrekken.' Of?

De vragen stapelen zich op nu Harer Majesteits departementale ambtenaren niet alleen in de onafhankelijke' rechterlijke macht infiltreren (overgeplaatst worden'), maar ook advocatenkantoren mogen inhuren (besmetten) en aldus onbruikbaar maken voor procedures van burgers tegen de overheid, en ook nog (nieuws van 20 januari) zich laten *detacheren* naar bedrijven als Shell. Dat een minister het begrip belangenverstremgeling niet kan definiëren en het begrip functionele scheiding niet kent, verbaast me niet. Maar H.M.? Wij mogen H.M. geen vragen stellen; en zij mag ons niet antwoorden. En Afghanistan? De oplossing is even eenvoudig als geniaal: de militairen krijgen een toeristenvisum. 'Keiharde garantie.'

Uw columnist, V.L.